

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

3. søndag i åpenbaringstiden – 22. januar 2012

Prekentekest: Joh 4,4-26

Lesetekst I: Jes 55,1-3

Lesetekst II: Åp 22,16-17

Avslørt og samtidig frigjort

Prekentekesten er første del av fortellingen om Jesu møte med den samaritanske kvinnen ved Jakobsilden i Sykar (trolig identisk med det nåværende al-Askar øst for Nablus ved foten av samaritanenes hellige fjell Garisim). I de gamle tekstrekkene var andre del av fortellingen, 4-27-42, prekentekest søndagen etter den første delen, slik at en predikant kunne si:

Fortsettelse følger neste søndag! Slik er det dessverre ikke lenger. Men Joh 4,1-42 utgjør en enhet og burde egentlig ikke stykkes opp, men leses og prekes over i sin helhet. Den viser oss Jesus som den store sjelesørgeren, og den viser oss de store virkningene i et menneskes liv av Jesu sjelesørgeriske samtale. I kommentarene nedenfor trekker jeg derfor inn også noen momenter fra andre del av fortellingen.

Joh 4 i Johannesevangeliets kontekst

Johannes har ett stort sikte med sitt evangelium: Å la Jesus få stråle i all sin herlighet og i sin stilling som Messias Guds Sønn. Nøkkelfers er 1,14b: "Vi så hans herlighet, en herlighet som den enbårne Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet." Døperen Johannes er den første som ser dette (1,29-34). Så skal Jesu disipler (1,39) og folket få se det samme: Jesus åpenbarer sin herlighet og sitt egentligste oppdrag: å lete etter de bortkomne og berge dem (Luk 19,10), gjennom to gjerninger; vinunderet ved bryllupet i Kana, 2,1-12, og aksjonen på tempelplassen i Jerusalem, 2,13-22, og gjennom to samtaler; samtalen med Nikodemus (kap. 3) og samtalen med den samaritanske kvinnen (kap. 4).

"Han måtte reise gjennom Samaria"

Joh 4,1-3: Jesus er på vandring. Han har oppholdt seg en tid i Judea. Men der er det blitt utrygt for ham å være, og han bestemmer seg derfor for å forlate Judea og vende tilbake til hjemlige trakter, til Galilea. Grunnen er nok, som det antydes i 4,1, at fariseerne hadde til hensikt å sette en stopper for Jesu forkynnelse fordi de sterkt mislikte at predikanten fra Galilea fikk så stor oppslutning, endog større enn døperen Johannes hadde hatt. Johannes beskriver reiseruten på en påfallende måte: Jesus *måtte* reise gjennom Samaria. Men av ferdselsesmessige grunner måtte Jesus slett ikke reise gjennom Samaria. Det var andre veier å komme seg fra Judea til Galilea på, veier som fulgte Jordans østre bredd forbi Jeriko oppover mot Gennesaretsjøen. Og det var disse veiene jødene vanligvis brukte når de skulle

reise til eller fra Galilea. Fordelen ved å velge den alternative reiseruten var, sett fra deres synspunkt, at da unngikk de å møte samaritanene, som de på grunn av deres historie regnet som 'halve hedninger' og slik utsette seg for risikoen å bli uren. Men for Jesus gikk det ingen vei utenom, han *måtte* ta veien gjennom Samaria. Vandringen gjennom Samaria og møtet den skulle bringe ham med en samaritansk kvinne, var en del av virkeliggjørelsen av Guds kall og vilje. Faderen hadde en plan for Sønnen.

”Det var omkring den sjette time”

Vi møter en sliten Jesus – vandringen fra Judea til Samaria var tung fordi veien bar oppover, og ekstra slitsomt var det fordi Jesus gikk midt på dagen da solen stekte som verst. Da unngikk man vanligvis også det slitsomme arbeidet det var å hente vann opp fra den dype brønnen og bære det hjem. Men det er altså på denne tiden den samaritanske kvinnen kommer til brønnen. Hun hadde nok sine gode grunner for å komme akkurat da. På denne tiden av dagen kunne hun få være alene, få slippe de andre kvinnenes plagsomme og bebreidende blikk, slippe deres vanskelige spørsmål og sårende kommentarer.

”Kom og se en mann som har fortalt meg alt jeg har gjort”

Til brønnen kom den samaritanske kvinnen med tunge skritt, tynget og knuget og nedbøyd av et ødelagt liv. Men *fra* brønnen går hun oppreist, forvandlet, som et nytt menneske. Det første hun er opptatt av, er å møte de menneskene hun nettopp hadde prøvd å unngå. Hun har noe hun bare *må* si dem, ja rope ut: Jeg har møtt en som har avslørt meg. ”Kom og se en mann som har fortalt meg alt det jeg har gjort!” (v. 28). Og hun begynner å ane at den fremmede mannen ved brønnen må være den lovede Messias, han som kjennetegnes ved at han forteller ”alt” når han kommer (v. 25). Så ivrig er hun etter å få sagt dette at hun – som det heter med en herlig bemerkning fra evangelistens side – ”lot vannkrukken sin stå” (v. 28). Noe var blitt enda viktigere for henne enn det livsviktige vannet!

Møte med ”nåden og sannheten”

Hva var hendt? Hvordan kunne møtet den samaritanske kvinnen fikk med den fremmede ved brønnen, bli så livsforvandlende? Mennesker hun før unngikk, løper hun nå i møte. Tausheten brytes av tale og vitnesbyrd. Det er ikke lenger det viktigste for henne at hun vender tilbake fra brønnen med en krukke full av vann, men med et hjerte fylt av livets vann. Johannes som gir oss denne vidunderlige fortellingen, vil at vi – som nevnt ovenfor – skal lese den på bakgrunn av og som en illustrasjon på det han i 1,14 skriver om Guds enbårne Sønn som er ”full av nåde og sannhet” og i 1,17 skriver om nåden og sannheten som ”kom ved Jesus Kristus,” en henspilling på Sal 85,11: ”Miskunn og sannhet skal møte hverandre.” I Kristus oppfylles og virkeliggjøres dette møte.

Det var nettopp slik den samaritanske kvinnen opplevde møtet med Jesus, og det var dette som var så annerledes. For blant oss mennesker blir det lett slik: ikke et både og: nåde *og* sannhet, men et enten eller: nåde *eller* sannhet. Vi møter kanskje mennesker med nåde, men uten sannhet blir det en billig og tom nåde. Den gjør kanskje godt med det samme, mentalhygiensk godt, men en nåde alene, den sannhetsløse nåde, kan ikke forvandle og fornye et menneske. Eller vi møter et medmenneske bare med sannhet, uten nåde, med nådeløs sannhet. Når sannhet og nåde skilles i vårt møte med andre mennesker, da blir mennesker som har det vondt og er fortvilet, trykket bare enda lenger ned. Men Johannes vil

med sin fortelling om Jesus og den samaritanske kvinne vise oss hva som skjer med et fortvilet menneske når det får møte ham som har et hjerte der nåden og sannheten er forent.

Den gode avsløringen

I prekenteeksten på 3. søndag i åpenbaringstiden er det en avsløring som står sentralt. En kvinne blir avslørt på det mest personlige plan. Hun reagerer på en forunderlig måte over avsløringen. Hun løper begeistret inn i byen og roper ut sin glede for alle hun møter, over å ha møtt en som har sagt henne alt det hun hadde gjort i sitt syndige liv. Johannes har gitt oss denne fortellingen i sitt evangelium som en oppmuntrende oppfordring til enhver som leser eller hører den: La deg avsløre av Jesus, si ja til det Jesus vil si deg om livet ditt, det som er sannheten om livet ditt.

Og fortellingen om Jesu møte med den samaritanske kvinnen viser oss på så herlig vis at Jesu avsløring ikke er – slik våre avsløringer så ofte er det – en avsløring *mot* oss, men en avsløring *for* oss, en nåderik og barmhjertig avsløring, en avsløring som reiser opp og nyskaper og forvandler. Skulle det da være så vanskelig å si ja til denne avsløringen? Gjør du det, skal du få oppleve at selv om du lar masken falle, selv om du tar bort kamuflasjen du skjuler deg bak, taper du ikke ansikt, men du vinner det. For du får rope din skyld inn i det hjerte der sannhet og nåde møtes, og du får merke at salmedikteren har rett når han skriver: ”Du med nåden, jeg med skammen, å, hvor vi dog passer sammen!”

Det er Jesu fullbrakte frelsesverk på korset som gjør at vi kan tåle å bli avslørt uten å gå til grunne av skam og skyld. Han som er Avsløreren er samtidig Frelseren. Derfor blir det som er i og for seg en tragisk sannhet, sannheten om meg om min store skyldkonto, en sannhet som det likevel er godt å høre. For vi får høre den fra hans munn som er den eneste som kan bære min synd, som kan overta den og bære den bort, så vi blir virkelig fri. Sannheten frigjør. ”Får Sønnen frigjort dere, da blir dere virkelig fri” (Joh 8,36).

Gunnar Johnstad

Førsteamanuensis ved NLA Høgskolen, bibeloversetter, fritidsforkynner og aktiv i lokalt arbeid for Israelsmisjonen på Askøy

gjohnst@online.no